

Шыфр: _____

Колькасць балаў: _____

Месца: _____

Зацвярджаю

Намеснік _____
арганізацыі _____
намеснік _____

К.С. Фарыно

« 03 » _____ 2012 года

ЗАКЛЮЧНЫ ЭТАП XXVIII РЭСПУБЛІКАНСКОЙ АЛІМПІЯДЫ ПА
БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ ВУЧНЯЎ УСТАНОЎ АГУЛЬнай
СЯРЭДНЯЙ, ПРАФЕСІЙНА-ТЭХНІЧнай І СЯРЭДНЯЙ СПЕЦЫЯЛЬнай
АДУКАЦЫІ

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Магілёў, 2012 г.

9 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

1 варыянт

Заданне 1. Знайдзіце ў кожнай пары радкоў з паэмы Якуба Коласа «Новая зямля» розныя словы, якія складаюцца з адных і тых жа гукаў.

Максімальная колькасць балаў – 3.

1) Гракі, вароны чарадою За свежай ходзяць баразною. Вясёлы шум і пануканне Чутны да самага змяркання.	1) Ды гэта ж – свята, ягамосці! Набок тут норавы і злосці! І мяккім робіцца паганы – Хоць ты яго кладзі да раны.
2) О, дзядзька спосабаў меў многа Даняць праціўніка малога!	2) Грыбоў улетку тут цьма-цьмушча, Народ сюды йдзе – гушчай-гушча. Тут шум, тут крык, тут гоман, спевы. Аж разлягаюцца ў ёй дрэвы.
3) І хто з двара ў дом ні прыходзіць. Пра холад гутарку заводзіць: – Ну ж і мароз – аж нос зрывае!	3) ...Лажысь – пасцелька пухавая І ўся агоньчыкамі ззяе! Засні, сагрэйся, мой пахілы, акуль табе прыбудуць сілы. А я салодкі сон навею І гожай казкаю сагрэю.

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: _____

Заданне 2. Выпішыце пары рускіх і беларускіх слоў, у якіх націск падае на розныя склады.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Узор: зайчыі – зайчы

Баловать – балаваць, вымерзшыі – вымерзлы, малыі – малы, ослабление – паслабление, переизданныі – перавыданы, удить – вудзіць, усы – вусы.

ПРАВИЛЬНЫ АДКАЗ: _____

Заданне 3. Укажыце нумары характарыстык, уласцівых для сінонімаў.

Максімальная колькасць балаў – 4.

1.	Адрозніваюцца націскам;
2.	выконваюць аднолькавую сінтаксічную функцыю;
3.	могуць быць рознага паходжання;
4.	паходзяць з грэчаскай мовы;
5.	здольныя ўтвараць рады;
6.	выконваюць сэнсадрознівальную функцыю;
7.	маюць розную часцінамоўную прыналежнасць.

ПРАВИЛЬНЫ АДКАЗ: _____

Заданне 4. Запішыце 5 слоў, якія ўтвораны пры дапамозе суфіксаў *-ix/-ых* і маюць значэнне 'найменні самак жывёл і птушак'.

Максімальная колькасць балаў – 5.

№ п/п	Словы
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

Заданне 5. Запоўніце табліцу, размеркаваўшы словы *батэрфляй, бейсбол, гравюра, зросмайстар, джаз, джунглі, дызель, камюніке, картэж, ландшафт, медальён, паштамт* па адпаведных групам запазычанай лексікі.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Запазычанні з англійскай мовы	Запазычанні з нямецкай мовы	Запазычанні з французскай мовы

Заданне 6. Запоўніце пропускі ў табліцы. Запішыце індывідуальнае значэнне зыходных фразеалагізмаў.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Фразеалагізм і яго індывідуальнае значэнне	Фразеалагізм-антонім
1. <i>белая костка</i> (‘ _____ ’)	
2. <i>хоць на воўка ўзлезь</i> (‘ _____ ’)	
3. <i>за маліну</i> (‘ _____ ’)	
4. <i>пападаць пальцам у неба</i> (‘ _____ ’)	

5. адкрытым тэкстам (_____)

Заданне 7. Вызначце тып даданных частак складаназалежных сказаў. Укажыце, што выступае сродкам сувязі паміж даданай і галоўнай часткамі (злучнік ці злучальнае слова).

Максімальная колькасць балаў – 6 (1 бал – за тып сказа, 0,5 – за сродак сувязі).

- 1) Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі! (Ф. Багушэвіч).
- 2) Якая справа, такая і слава (Прыказка).
- 3) Ніякая навука не дае агню вачам і жывога румянцу шчокам, калі халодная душа дрэмле ў прамоўцы (М. Кашанскі).
- 4) Сапраўдным настаўнікам можа быць толькі чалавек, які самаахварна аддае душэўныя багацці і веды людзям (Паводле В. Віткі).

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ:

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

Заданне 8. Запішыце, якім літаратуразнаўчым паняццям адпавядаюць наступныя азначэнні.

Максімальная колькасць балаў – 3.

А) Невялікая “казачка” павучальнага характару, у якой героямі выступаюць прадстаўнікі жывёльнага свету, неадушаўлёныя прадметы, людзі. Гэтая забаўная гісторыя алегарычнага вытлумачэння з’яўляецца ілюстрацыяй да вядомага жыццёвага або маральнага правіла.

Правільны адказ: _____

Б) Гэтыя вершы можна не толькі чытаць, але і разглядваць, як разглядваюць будынак або карціну. Менавіта Сімяон Полацкі “маляваў” такія вершы.

Правільны адказ: _____

В) Найстаражытнейшы жанр драматычнай літаратуры. Бярэ пачатак у антычных абрадах, звязаных з культам бога вінаградарства і віна Дыяніса, які выяўляўся ў вобразе сатыра з невялікімі рожкамі і барадой. У часе рытуальнага прадстаўлення ў ахвяру Дыянісу прыносілі казла — адсюль і назва.

Правільны адказ: _____

Заданне 9. Вызначце, хто з пералічаных беларускіх пісьменнікаў з’яўляецца аўтарам прыведзенага верша. Выбар абгрунтуйце.

Максімальная колькасць балаў – 6 (2 – за правільны адказ, 4 – за абгрунтаванне)

Светлыя хмаркі – дзеткі прастору –
 Ціха па небе плывуць.
 Ім незнаёмы слёзы і гора.
 Смутак і жаль іх не рвуць.

Ціха і згодна ідуць, небажаткі,
 Ўсюды ім сцежкі ляжаць.
 Ясныя зоркі, быццам дзяўчаткі.
 Скрозь іх валокны глядзяць.

Глядишь в забытые ворота
На чёрный отдалённый путь:
Тоска, предчувствия, заботы
Теснят твою всечасно грудь.
То чудится тебе...

А. С. Пушкин. «Няньцы».

І на забытыя вароты
Глядзіш з маркотай у вачах;

Кладуцца гнётам у грудзях.
То _____...

Пераклад Максіма Танка.

Уласныя версіі

5-ы радок: _____

11-ы радок: _____

13-ы радок: _____